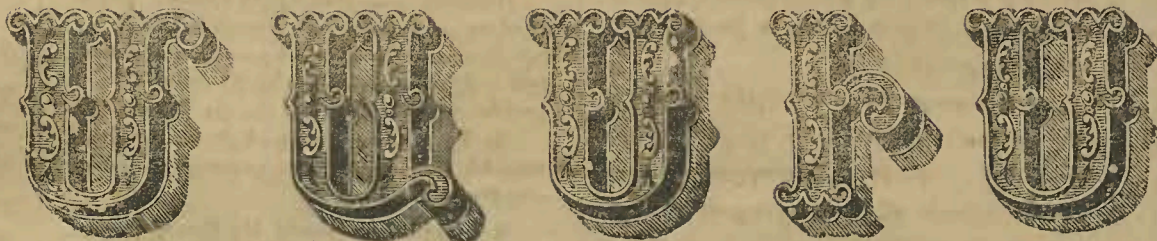

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Եւրոպայ համար 8 ՄԶԸ.
Գաւառացի 10 ՄԶԸ.
Վեցամսեայ Եւրոպայ 4 ՄԶԸ.
Գաւառացի 5 ՄԶԸ.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի հա-
մար 3 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 դուրուշ, աւելի անգամներու
համար զատ սակարկութիւն կըլ-
այ :

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 46 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Չինուորական շարժումները կը շա-
րունակեն և պատերազմող բանակ-
ներն իրարու կը մերձենան, հե-
տեաքար մեծ ճակատամարտներ կըս-
պասուին Գանուբի եղերքն և Պալ-
քաններէն ասպին : Երկրէջէն և Սը-
լապողայէն Ռուսաց թնդանօթներն
անցեալ օր դարձեալ սաստիկ ուժ-
բաւորել սկսեցին և Ռուսները, և
Խաղախներու գունդ մը Ռազկրաստի
մօտ Օսմանեան յաւաքողաներու վը-
րայ յարձակելու է : Կովսէր քանի մը
ժամ տեսեր և ի վերջոյ Խաղախներն
իրենց գերքերը Չէրքէզներուն և Պա-
լքաններուն թնդումը կը քաշուե-
լու պարտադրուեր են՝ 260 ի չափ
մեռեալ ու վիրաւոր ունենալով :

Բեռնի վաշա Ենի Չաղրայէն յու-
լիս 12/24 թուով կը հեռագրէ թէ
Այսթընի Չէրքէզ հեծեալորայ գլուխ
Ասլան պէյ, որ յաւաքողան գլու-
ռած է, լուր բերեր է թէ Ռուսը
տեղացի Պուլկարայ հետ միանալով
չըջակայ գիւղերը կը հրկիզեն : Այն
կողմերն հարկերի չափ Խաղախներ
նուերով, Չէրքէզ հեծեալորայ գլու-
խներ են անոնց գէմ և կով մ'սկը-
սեր են : Բայց որովհետեւ Օսմանեան
հեծեալորայ սակաւաթիւն էին, Բե-
ռնի վաշա անմիջապէս անոնց օգնու-
թիւն զրկելու է : Ասլան պէյ իր զօրքե-
րով յաւաքողան գնացեր, Խաղախներուն
վրայ յարձակելով ի փախուստ դար-
ձուցեր և մինչև Տէօրթ թէպէ գիւղը
վաներ է : Ռուսը տասներկու մեռեալ
ունեցեր, և տասն վիրաւոր, երեք
ձի, երկու հրացան և երկու սուր թն-
դուցեր են : Երկրթուղիէն դիմը քան-
դերու համար քաղող թնդանոյն հե-
ծեալորայ գէմ և Չէրքէզ հեծեալ-
որ գրկուեր է : Սթանպուլ լրագրին
տուած տեղեկութեանց նայելով, Բե-
ռնի վաշա Ենի Չաղրայի շրջակայքը
բռնելով թնդանոյն յաւաքողան հե-
րը կը վանէ : Սթանպուլի վաշա Գարա
Պուրնուի մօտ Եսթի Չաղրայի ճանու-
պարհն և Հարմանիի երկաթուղին
կը պահպանէ : Սթանպուլի վաշա ալ
բանակով մը Ֆիլիպի մօտ կեցած է :

Կարնոյ կուսակալն յուլիս 12/24
թուով կը հեռագրէ թէ թնդանոյն ե-
րեք վաշա հետեակ և երեք գունդ
հեծեալ զօրքով Չէրքէզ հեծեալի գերքը
գրաւած : Ըլլալով, բաւական զօրք
զրկուեր է վրան : Ասլան կուսի սկսած
ըլլալով, Խաղախ վաշա գնդապետն
Աքիֆ պէյի հրամանաւ օգնութեան
համար կանոնաւոր զօրք զրկել է քա-
նի մը թնդանօթով : Կովսէր հինգ
ժամէ ի վեր կը շարունակէր երբ այս
օգնութիւնը հասնելով, Ռուսը իրենց
բռնած ամուր գիւղերը թողուցեր

ի փախուստ դարձեր են : Գիւղերը
վրայ հասեր, և անկանոն զօրաց գը-
լուր տակաւին կուգէ եղեր թնդա-
մին վանել սահմանադրուին անցնե-
լով, բայց Աքիֆ պէյին յորդորանօք
օժանդակ զօրքն ալ կանոնաւորաց
հետ բանակեալ դարձեր են : Այս
կարեւոր կուսոյն մէջ թնդանոյն իւր
բոլոր գիւղերը կորուսեր և հարկի
չափ մեռեալ ունեցեր է : Օսմանեան
զօրքն զինուոր մը մեռեր և չորս
հոգի վիրաւորուեր են :

Ռուսը իրենց Ասիոյ կողմը կրած
պարտութիւնները ծածկելու համար,
Բեռնի վաշա Ենի Չաղրայի պաշտօնական հեռա-
գրումը մը կը յայտարարեն թէ Կով-
կասեան բանակին հրամանատարներն
Օսմանեան գիւղապետութեան զօրու-
թիւնը ճշգրիտ գաւառ չէին, և իրենց
զօրութիւնը յորուելով, Կարնի կողմը
Լօրիս Մէլիքով տասներկու վաշտով,
Պալքանի կողմը Տէր Գուկասով և
Պալքանի կողմը ալ Օքթապիո եօթն
ութ վաշտով կը գործէին : Այս է ե-
ղեր Ռուսաց Կովկասեան բանակին՝ ո-
րոյ թիւը մինչև հարիւր ու թուան հա-
զար պատերազմողայ կը հասցունէին :
Երկրայ պատերազմող մէջ տասն-տա-
սներկու վաշտ զօրք բանակ ըլլա-
լու անդամ արժանի չէ : Պատերազ-
մին սկիզբը Ռուսը սակէ շատ մեծ
զօրութիւն կը յայտնէին : Ինչ է ու-
րեմն պատճառն որ յանկարծ այսպէս
աննշան զօրութիւն մը զոյգ կուտան :
արդեօք պատերազմներն անոնց թի-
ւըն այսպիսի նուազեցումի են, թէ Կով-
կասեան իսլամ բանակաց մէջ պատա-
մութիւնը մեծ նախով անոնց վրայ բազ-
մաթիւ զօրք զրկելու պարտաւորե-
ցան : Այս երկու եղելութիւններն ալ
ի միասին տեղի ունեցած կերպին
Բեռնի վաշա Ենի Չաղրայի պաշտօնական հեռա-
գրի մը կըլէ թէ «Կովկասեան բանա-
կին աւելի լաւ կընտր հրամայիլ :
ասիական անուրիկի պարտաւոր մ'է
անոր հրամանատարաց, զիսաւորա-
պէս Միլիթայէ մեծ գումարն, որ ընդ-
հանուր հրամանատարն է Կովկաս-
եան բանակին : Թայմիլ լրագրիւր կը-
սէ թէ Ռուսիա Հայաստանի մէջ գո-
ծող զօրաբանակներն այն պատճա-
ռաւ Հայ զօրավարաց յանձնած է,
որպէս զի տեղական բնակչոյ վրայ
անոնց միջոցաւ ազդեցութիւնը բա-
նեցնէ : Ահա Թայմիլ այս խօսքը մեր
անցեալներն ըրած զիստով թիւնը կը
հաստատէ, թէ Ռուսիա թուրքիոյ
Հայոց աչքին մասին փշուլ և Պուլկա-
րայ պէս մարտնչեմ կուգէր, բայց
թուրքիոյ Հայոց զիստակցութիւնն այն
չափ նսեմացած չէր, որպէս զի արտա-
քին յոյսերով փախուէր : Տէր Գու-
կասով զօրավարն երբ Օսմանեան զօ-
րք սակաւաթիւն գտնելով պահ մը
Պալքանի կողմը յաւաքողան ած էր, բը-
նակներուն համարձակապէս կըսէ
եղեր թէ այն կողմերն ոչ ևս Օսմանե-

ան ի խանութեան ներքեւ պիտի վե-
րագաւանան : Բայց երբ յաղթուելով
ետքաշուեր է, քրիստոնեայ բնակիչ-
ները բռնութեամբ Ռուսիա գաղթե-
ցուցեր է : Բեռնի վաշա Ենի Չաղրայ
մը կը ծանուցանէ թէ Տէր Գուկասով
երեք հազար ընտանիք ապահով տեղ
մը հասցնելէ ետեւ՝ Պալքանի մէջ
պաշարուած Ռուսաց օգնութեան հա-
սեր է : Եթէ ստոյգ է այս երեք հա-
զար ընտանեաց գաղթականութիւնն,
Օսմանեան կայսրութեան և թուրքի-
ոյ Հայ հասարակութեան համար մեծ
կորուստ մ'է : Գուկէ այս թիւը չա-
փազանցութիւն ալ ըլլայ : Բանդի Ա-
լաշկերտի և Պալքանի կողմերն՝ ուր
Ռուսը մտած էին, Հայերն այնչափ
բազմաթիւ չեն, և տարակոյս չկայ
որ գաղթականք ալ իւշ—Քիլիսի
վանահօր նման բռնութեամբ տար-
ւած են :

Թիֆլիզէն յուլիս 1/13 թուով Գո-
րէսթոնաւոն Բոյիթիլը լրագրոյն գըր-
ուած նամակ մը Պալքանի կողմը Ռու-
սաց կրած ճակտողութեանց վրայ տե-
ղեկութիւններ կուտայ : Իսկզբան պա-
տերազմին՝ Օքթապիո զօրավարը սահ-
մանադրուին մօտ գտնուած բարձուն-
քը գրաւելով հեռագրեալ յաւաքողան
և զրեթէ Պալքանի բանակին եղող
գիւղը մը բռնելով յամարքէն զայն պա-
շարած էր : սաստիկ պատերազմներ և
մեծ կորուստներ ընելով : Լազուտանի
ճանապարհը բացող Սամեպոյի ամուր
գիւղին իսկ տուած էր : Ասլան մեծ
յաջողութիւններ էին, սակայն Սա-
մեպոյի պատերազմէն ետեւ բազմ
Ռուս զօրավարին չնպաստեց : Տէր-
վիլ վաշա օգնական զօրք Պալքանի
հասնելով Ռուսերն իրենց մեծ զո-
հողութեամբ գրաւած գիւղերէն վա-
նեց : Այս մ'Օսմանեան զօրքն աւելի
բազմաթիւ է Ռուսերէն : Օքթապիո
զօրավարն երկրորդ անգամ ալ Չիչե-
զերի վրայ յարձակելով յետոս նա-
հանջելէ ետեւ, պաշտպանողական գիւղ
բռնել պարտաւորեցաւ, և Տէրվիլ
վաշա երտուն և չորս վաշտ զօրք Սա-
մեպոյի վրայ ալ յարձակելով, Ռուսը
սաստիկ գիւղապետութեան ետեւ իրենց
գիւղը թողուցին, և յուլիս 17, 29ին
Մուշաթթաթէր քաշուեցան, բայց
կը կարծուի թէ Օսմանեան բազմաթիւ
զօրաց գէմ հոն ալ չզրկուի կրնան մը-
նալ : Վերջին պատերազմաց մէջ Ռու-
սաց Ռիօնի զօրաբաժնը քանի չափ
սպառ կորուսած է : Այս պարտու-
թեանց և յետոս նահանջման վրայ չը
կարծուի որ Ռուսը Ռուսահանի մէջ
ալ կարենան երկար ժամանակ մնալ :

Գանուբի կայսերական բանակը
գտնուող Եւրոպական զիսաւոր ը-
րագրաց 15 թղթակիցք՝ Պուլկարի
մէջ Ռուսական զօրաց կողմէ գործը-
ւած անդթութեանց վրայ հետեւեալ
տեղեկագրին աստիճանաբար են :

“Ստորագրեալքս” օտար լրագրաց
թղթակիցք, Շուշու գումարուելով
պարտ կը համարինք միահամուռ հա-
մառօտել և մեր ստորագրութեամբ
հաստատել այն լուրերը զորս առանձ-
նաբար մեր լրագրերուն զրեւած ենք
Պուլկարիոյ մէջ անմեղ իսլամ ժողո-
ղովրդեան գէմ Ռուսաց կողմանէ գոր-
ծուած խժոժութեանց վրայ : Կը ծա-
նուցանենք որ թէ՛ Ռազկրաստ և թէ՛
Շուշու մեր աչօքը տեսած և հաք-
ցուցած ենք տղայոց, կանանց և գիւ-
ղացոյ որ նիզակի և սրոյ հարուած-
ներով վիրաւորուած էին, առանց
յիշելու հրաղիւնուց վերքերն, որ օրի-
նաւոր կուսոյ մը պատահարներու կըր-
նայ ընծայուել : Այս վիրաւորեալները
Ռուսական գիւղերուն և երբեմն ալ
Պուլկարներուն՝ փախուստի իսլա-
մաց նկատմամբ բռնած ընթացքին վը-
րայ սակաւի բաներ կը պատմեն : Ստոյ
յայտարարութեանց նայելով խել մը
գիւղաքաղաքաց բնակիչք թիւն անցած
են թէ՛ ճանրաներու վրայ և թէ՛ ա-
ւարառութեան մատնեալ գիւղերու
մէջ : Ամեն օր նոր վիրաւորեալներ կը
հասնին :

“Ստորագրեալքս” կ'ստուգենք որ
այս վայրացութեանց զոհ եղողներուն
մեծագոյն մասը կանայք և մանկալիք
են, և թէ վերքերը նիզակներու միջո-
ցաւ գործուած են :

Այս տեղեկագրերը խիստ տխուր
տպաւորութեան մ'ըրած է Գերմա-
նական լրագրաց վրայ, որոց կարծի-
քն է թէ Ռուսիոյ կողմէ տրուած լուր
հերքում մը բաւական չէ ցրելու այս
սոսկալի անդթութեանց պատճառած
տպաւորութիւնը, անդթութիւնը՝ ո-
րով պատերազմն իւր բարդական հի-
մը կը կորուսանէ :

Եւրոպական վերջին լրագրաց մէջ
հետեւեալ լուրերը կը կարդանք .

Վիեննա 19 յուլիս.
Սերվիա քանի մը հազար վրան վա-
ճառեց Ռուսիայի, յորմէ կը հետեւի
թէ Սերվիայիք նորէն պատերազմի
ձեռնարկելու միտք չունին :

Վիեննա 20 յուլիս.
Թրնովոյէն հետեւեալ կը գրեն
յուլիս 17 թուով : Պուլկարիոյ բոլոր
ճանրաները Ռուսաց փախուցական
կառքերով ծածկուած են : Ամեն բան
Ձիթովոյի միակ կամուրջէն պիտի
անցնին, ասկէց բանակին պարենա-
ւորման մատին մեծ անկանոնութիւնք
կը պատահին : Կայսրն առ այժմ Չիչե-
թովա պիտի կենայ, և մինչև որ Ռուս-
նուզի առջև տրուելէք մեծ ճակա-
տամարտը աւելի չունենայ, Թրնովա
չպիտի երթայ :

Նու մէջ Բուէն Լիպը լրագրիւր Պուք-
րէշէն հեռագրի մը կը հրատարակէ
ծանուցանող թէ Թուրքերը Նիկոպո-
լի անկու մը նախատեսելով՝ մէջը
գտնուած բոլոր պատերազմական նիւ-
թերը վերադառնէին : Գրեմէն որ

Կը գտնուի ամեն օր հինգ էն մին
չև իրիկուն Ղալաթիոյ մ. ծ փոլոյն
Լեքաղար ա'լլաքի բէնի քով թիւ 19
Նօրօ խանի մէջ : Իւր բնակարանն
Գառըղեկ Լալապալաթայի տունը դի-
մացը 21 թիւ առնը, ուր կը գտնու-
առաւօտ և երեկոյ :

